

A TANULÁS IPOO-MODELLJÉNEK SZOCIÁLPEDAGÓGIAI VONATKOZÁSAI

Szerző:

Csók Cintia
Debreceni Egyetem

Szerző e-mail címe:
csokcintia@gmail.com

Lektorok:

Dr. Gortka-Rákó Erzsébet
Debreceni Egyetem

Dr. habil Bocsi Veronika
Debreceni Egyetem

Absztrakt

Hátrányos helyzetű roma gyerekek oktatása esetén a tanulásszervezés iskolai körülmények között is kihívást jelent és speciális pedagógiai módszereket igényel. Ezen tanulmány a jó gyakorlatot jelentő Kedvesház-pedagógiára fókuszál. A tanulmány négy főbb részből áll, ezek: a roma gyerekek iskolai kudarcainak lehetséges okai, a Kedvesház-pedagógia kialakulása, a Kedvesház-pedagógia filozófiája és a tanulókkal kapcsolatos organizáció.

Kulcsszavak: romák, oktatás, tanulásszervezés, Kedvesház-pedagógia

Diszciplínák: pedagógia, szociálpedagógia

Abstract

The learning organization signifies a challenge between school circumstances in case of underprivileged gypsy children's education and claims special pedagogic methods. This study focuses on the Kedvesház-pedagogy meaning the good practice. The study consists of four main parts, these: for the gypsy children's school failures the development of his possible reasons, the emergence of the Kedvesház-pedagogy, the philosophy of the Kedvesház-pedagogy and with the learning related organization.

Keywords: Gypsies, education, learning organization, Kedvesház-pedagogy

Disciplines: pedagogy, social pedagogy

Jelen tanulmány a Debreceni Egyetem interdiszciplináris hallgatói kutatócsoportjának – „A tanulás IPOO-modellje” alprogram – keretében készült. Mező (2010) alapján az IPOO-modell egyik fázisa a tanulókkal kapcsolatos organizáció (tanulásszervezés), amely elsősorban az önállóan szervezett tanulás során jelent kihívást, hiszen iskolai körülmények között a feltételek biztosítottak (képzett szakemberek, tanterem, tananyagok, tanulás időbeosztása, tanulmányi előmenetel értékelése...). Hátrányos helyzetű roma gyerekek oktatása esetén azonban a tanulásszervezés iskolai körülmények között is kihívást jelent és speciális pedagógiai módszereket igényel. Szociálpedagógia szakos hallgatóként fontosnak tartom, hogy minél nagyobb hangsúlyt fektessünk a roma tanulók eredményes oktatási lehetőségeire. A következőkben a jó gyakorlatot jelentő Kedvesház-pedagógiát mutatom be.

A téma aktualitását az adja, hogy a legutóbbi, 2011. évi népszámlálás adatai alapján a 15 éves és idősebb roma népesség 58%-ának a legmagasabb iskolai végzettsége az általános iskola

befejezése volt, ezt követte 23%-kal az általános iskolát be nem fejezettek aránya (lásd: 1. táblázat).

1. táblázat: A 2011. évi népszámlálás adatai alapján a 15 éves és idősebb roma népesség legmagasabb iskolai végzettsége nemek szerint (forrás: KSH, 2014 alapján a Szerző)

	Általános iskola: 8. évfolyamnál alacsonyabb	Általános iskola: 8. évfolyam	Középfokú iskola érettségi nélkül, szakmai oklevéllel	Érettségi	Egyetem, főiskola stb. oklevéllel	Összesen
Nő	29 030	59 809	10 187	5801	1288	106 115
Férfi	20 210	62 944	17 697	4974	1319	107 144
Összesen	49 240	122 753	27 884	10 775	2607	213 259

A tanulmány első felében a roma gyerekek iskolai kudarcainak lehetséges okait foglalom össze, majd áttekintem a Kedvesház-pedagógia kialakulásának körülményeit, filozófiáját és tanulásszervezési módszereit.

A roma gyerekek iskolai kudarcainak lehetséges okai

Rajnai (2012) szerint a roma gyerekek iskolai sikertelensége a szociokulturális háttérrel, illetve szocioökonómiai státusszal hozható összefüggésbe. A tényezők között említi az alacsony jövedelmet, a szülők alacsony iskolai végzettségét, a családok instabilitását, a családok nagyságát, az eltartottak magas számát, a kisebbségi etnikai helyzetet, a mikrokörnyezet devianciáját és a teljes vagy ép család hiányát. Harsányi és Radó (1997) a lehetséges okok közé sorolja a roma gyerekek korai szocializációjának jellegzetességeit, és meglátásuk szerint az ebből adódó problémákat az iskolák jelentős része nem képes kezelni. Réger (2001) kiemeli az „írás-olvasási esemény” hiányát és a nyelvi problémákat (kicsi a szókincsük, szűkös a fogalmi készletük...). Lényeges tényező továbbá a motiváció hiánya, amelyet Kende (2001) szerint két okra szoktak visszavezetni: egyrészt a romák körében az iskolában megszerezhető tudás értéke alacsony, másrészt pedig a tanulók az állandó iskolai kudarcok és az „idegenség élmény” eredményeképpen válnak motiválatlanná. Forray (1998) problémaként említi, hogy a hagyományos iskolák struktúrájukat, illetve tanítási módszereiket tekintve nem készültek fel a roma gyerekek befogadására. Kende (2013) kutatásaiból pedig kitűnik, hogy a pedagógusok körében jellemző a rejtett diszkrimináció, és az elfogadásra csak kevés roma gyereknek van lehetősége, ami hatással van az iskolai teljesítményeik alakulására. Diósi (1992) szerint leginkább szemléleten múlik olyan iskolák létrehozása, amelyek elfogadják a másságot és felfigyelnek a különböző kultúrák értékeire.

A Kedvesház-pedagógia az okokra, mint kihívásokra tekint (Lázár, 1999). A kihívásokra adható válaszokat a 2. táblázat mutatja be.

2. táblázat: A roma gyerekek iskolai sikertelenségének főbb okai és azokra adható válaszok (forrás: Lázár, 1999 alapján a Szerző)

Kihívás	szociális hátrányok	eltérő családi szocializáció	nyelvi hátrány	előítélet	pedagógiai gyakorlat	motiváció
Válasz	„otthon-osztály” és Kedvesház Kollégium	a családi szocializáció értékeire épített pedagógiai gyakorlat	a gyerek előzetes tudásának megismerése, majd pedagógiai eljárásokkal (ének, zene, tánc, dráma, rajz és képzőművészet), a nyelvi hátrányok kezelése	a kultúra, a szokások és az értékrend megismerése, elfogadása, továbbá az identitás erősítése	kiscsoportos foglalkozások, egyéniség- és csoporterősítő hatások, beszélgetőkör, kooperatív tanulás, differenciált foglalkozás, integráció, pozitív elfogadás	identitáserősítés, csoportépítés, értékelés, rejtett üzenetek a család felé, sikerélmény, továbbtanulási esély

A Kedvesház-pedagógia kialakulása

A következőkben Lázár (1998) tanulmánya alapján foglalom össze a Kedvesház-pedagógia kialakulásának körülményeit és főbb jellemzőit.

Lázár Péter – a Kedvesház-pedagógia „atyja” – 1994-ben kapott állást a Nyírtelek 1. sz. Általános Iskolában, ahol elvállalta az ún. korrekciós osztály tanítását. A roma korrekciós osztály 14 hátrányos helyzetű és többségében túlkoros gyerekekből állt.

A roma tanulókkal folyamatos problémák voltak: mosdatlanul, koszos ruhában jártak iskolába, rendszeresen elkéstek, mindennaposak voltak a konfliktusok, és időnként lopások is előfordultak. További nehézséget jelentett, hogy a szülők nem tartották a kapcsolatot az iskolával, az értesítésekre és a felszólításokra sem reagáltak. Éppen ezért Lázár Péter úgy döntött, hogy már a nyári szünet ideje alatt elkezdje a munkát, mégpedig a cigánytelepen. A szülők bizalmukba fogadták, miután megtudták, hogy ő lesz a gyerekek tanítója szeptembertől, és emellett roma származású is. Néhány nappal később minden családnál környezettanulmányt végzett, amelyek eljutottak az önkormányzati hivatal illetékeseihez és szociálpolitikai támogatásból elindult egy lakásépítési program.

1994 szeptemberében elkezdődött a tanév. Az első két hétben sokat sétáltak a közeli határban (terméseket, magvakat gyűjtöttek; növényeket, állatokat figyeltek meg), és közben beszélgettek. Gyakran játszottak a szabadban és többször kirándultak is. Ezután a gyerekek kérésére hozzáfogtak a tanuláshoz, de előtte kialakítottak egy otthonos tantermet (gyerekmunkák a falon, fényképek és családrajzok, virágok, szőnyeg játékokkal...). Lázár Péter és korrekciós osztálya tehát elkezdte a közös munkát, aminek főbb jellemzői a következők voltak:

- szabályokat hoztak (pl. viselkedéssel, tízóraizással kapcsolatosak), amiket naponta megerősítettek különböző helyzetekben;
- nem ragaszkodtak a hagyományos órakerethez;
- a csoportépítésben fontos szempont volt az egyéni értékek tisztelete és az összetartozás érzésének erősítése;
- a kulturális és erkölcsi értékek előhívása pedagógiai eszközökkel (pl. meséléssel, énekléssel, rajzolással, eljátszással...) és ezek pozitív megerősítése;
- csoportos munkaforma alkalmazása volt a legjellemzőbb, majd a teherbírásukkal párhuzamosan nőtt a kiscsoportos és az egyéni differenciálás gyakorisága is;

- jellemzőek voltak a játékos foglalkozások (pl. memóriajátékok, figyelemkoncentrációs játékok, tér- és időésszeléssel kapcsolatos játékok...);
- Lázár Péter csaknem minden héten ellátogatott a családokhoz, segítette őket ügyeik intézésében (pl. kérvények, családi pótlék...) és egy-egy napra ő is meghívta a szülőket (kisebb gyerekekkel együtt) az iskolába, hogy láthassák, hogyan haladnak a tanulással.

Év végére olvasásból, írásból és matematikából mindenki elsajátította a korrekciós követelményeket, sőt többségük a normál tananyagnak is a végén járt. Volt, aki egy év alatt két osztályt is el tudott végezni. A pedagógusok elismerően beszéltek a gyerekek munkájáról, akik pedig felismerték, hogy képesek tanulni, a tanulás pedig egyszerre jelentett nekik örömforrást és sikerélményt.

A Kedvesház-pedagógia filozófiája

A továbbiakban Lázár (2001) alapján áttekintem a Kedvesház-pedagógia filozófiáját és alapelveit.

A családi szocializáció értékeire épülő pedagógia gyakorlat abból a tényből indul ki, hogy a gyermek elsődleges szocializációs színtere a család, ebből adódóan a nevelési hatások révén szerez ismereteket a világról. Ezáltal a pedagógiai tevékenységnek is kapcsolódnia kell a tanulók előzetes tapasztalataihoz, és a pedagógusnak olyan helyzeteket kell létrehoznia, amelyek a tanár és a tanulók számára megismerhető teszik ezeket a kulturális sajátosságokat. Az egyéni és kulturális értékek megismerését segíti a kooperatív tanulási forma. Az együttes tanulás további előnye, hogy az eltérő képességű csoporttagok együttműködve fejlődhetnek és a gyengébb képességű tanulók is sikerélményt szerezhetnek.

Az osztályközösség kialakításának keretét a kethano-törzsszabályok adják, amelyeket a pedagógus és a diákok közösen alakítanak ki (pl. „*Adj megbecsülést!*” „*A bizalom elve*” „*Ne értékeld le!*”). A közös szabályok megértése mindennap beszélgetőkörökben történik, gyakorlásuk az egész iskola életére hatással van. A kethano csoport erkölcsi értékrendet közvetít, és akkor tekinthető eredményesnek, ha működik a pedagógus-diák és a kollégák egymás közötti kapcsolatrendszerében is. A szabályokat jól látható helyekre kell kifüggeszteni és félévente belső továbbképzés keretében felülvizsgálni.

Az oktatás sikerességéhez kulcsfontosságú az iskola és a család közötti partnerkapcsolat kialakítása, hiszen a pedagógus ezáltal hasznos információkat szerezhet a gyerek szociokulturális háttéréről és a család szubkulturális sajátosságairól, ami jelentős mértékben hozzájárulhat az oktatás sikerességéhez. A kétirányú folyamatban érvényesülnie kell az elfogadásnak vagy toleranciaszintnek, a megismerésnek és megértésnek, továbbá az együttműködésnek és a megoldási módok keresésének. A kapcsolat kialakítás az óvatosság és a fokozatosság elvének betartása mellett történik, osztályszinten kezdődik és iskolaszinten teljesedik ki.

A tanulással kapcsolatos organizáció

Végezetül Lázár (2001) tanulmánya alapján foglalom össze a Kedvesház-pedagógia tanulásszervezési módszereit a szakemberek, a tanulási környezet, a munkaformák, a kulturális szokások és hagyományok ápolása, továbbá az értékelés aspektusából.

Képzett szakemberek:

A pedagógus személyisége és felkészültsége kardinális jelentőségű. A sikeres pedagógiai tevékenység érdekében a pedagógus legyen elfogadó és elismerő, megismerő, megértő, együttműködő, szervező, irányító és közösségépítő, ismeret- és tudásközvetítésre fókuszáló, segítő és bátorító. A Kedvesház-pedagógia alapelveinek megfelelően a pedagógus feladatai

között szerepel, hogy családi szocializációra épített pedagógiai gyakorlatot valósítson meg, alkotó osztályközösséget hozzon létre, és partnerkapcsolatot alakítson ki a család és az iskola között. Munkája során szem előtt kell tartania a tanulók egyéni, életkori és kulturális sajátosságait.

A szakemberek a Kedvesház-pedagógia akkreditált pedagógus továbbképzési program keretében sajátíthatják el a roma gyerekek eredményes oktatásához szükséges ismereteket, tanulásszervezési módszereket.

Tanulási környezet:

Az osztálytermi környezetet jellemezze az átláthatóság, rendezettség. Fontos továbbá, hogy igazodjon a gyerekek szükségleteihez, elérhetőek legyenek a szükséges eszközök (nyitott polcok), alkalmas legyen egyéni és kiscsoportos foglalkozások tartására (mobilizálható asztalok), tevékenységi sarkok kialakítására. A teremberendezés során jól látható helyre kell elhelyezni a szemléltetőeszközöket (pl. kethano szabályok, értékelési rendszer, aktuális hírek...). A hatékony oktatás érdekében a gyerekek kis létszámú (12-15 fős) osztályokban tanulnak.

Munkaformák:

A pedagógusok a frontális tanítás helyett az egyéni és kiscsoportos foglalkozásokat részesítik előnyben. A tudásszerzés alapját az élményszerző kutatómunka adja. Továbbá fontos szerepet kap a rajz, a festés, a zene, a drámajáték, a játék és a mozgás, valamint az egyéni és kiscsoportos beszélgetés, a beszélgetőkör.

Kulturális szokások és hagyományok ápolása:

A születésnapok megünneplése a gyermeket erősíti saját fontosságának jelentőségében, továbbá abban, hogy egy elfogadó közösség tagja. A havonta megrendezett családi napokon pedig részt vesznek a szülők és a gyerekek testvérei is. A szülők bensőséges hangulatban találkozhatnak a pedagógusokkal, a kisebb gyerekek számára pedig segíti az iskolához való pozitív viszonyulás kialakulását.

Értékelés:

A Kedvesház-pedagógia számjegyes értékelést csupán félévente ad, a mindennapokban azonban nem alkalmazza. Ehelyett a szóveges szóbeli és írásbeli értékeléseket preferálják, amelyek feltárják a tanulók erősségeit, gyengeségeit és útmutatást adnak a fejlődésükhöz. A pedagógus mellett az osztálytársak is értékelhetik saját, illetve egymás munkáját, egyéni és csoportos formában.

Összefoglalás

Tanulmányomban felvázoltam a roma tanulók hatékony oktatását biztosító Kedvesház-pedagógia kialakulását, alapelveit és tanulásszervezési módszereit. „A tanulás IPOO-modellje” alprogram keretében célom, hogy a későbbiekben bemutassam a Kedvesház Kollégiumot is, ami Lázár (1998) szerint kiegészíti az iskolai tevékenységet, megfelelő feltételeket biztosít a hátrányos helyzetű gyerekek tanulásához, szociális biztonságot és mentálhigiénés törődést nyújt számukra.

Irodalom

Diósi, Á. (1992). A cigány családsegítés kérdőjelei. *Esély*, 4, 81-86.

Forray, R. K. (1998). A cigányság oktatásának egyes kérdései Európában. *Magyar Pedagógia*,

98, 3-16.

Harsányi, E. és Radó, P. (1997). Cigány tanulók a magyar iskolákban. *Educatio*, 6, 1-10.

Kende, Á. (2001). A kudarcok okai. In Andor, M. (szerk.), *Romák és oktatás*, Pécs: Iskolakultúra. 65-73

Kende, Á. (2013). Normál gyerek, cigány gyerek. *Esély*, 24, 70-82.

KSH (2014). 2011. évi népszámlálás – 9. Nemzetiségi adatok. letöltés: 2017. 02. 14. Web: www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_09_2011.pdf

Lázár, P. (1998). A „Kedves-ház” pedagógiája – Egy pedagógiai irányzat körvonalai életképekben. *Új pedagógiai szemle*, 48, 71-83.

Lázár, P. (1999). A „Kedves ház” pedagógiája II. *Új pedagógiai szemle*, 49, 77-84.

Lázár, P. (2001). Új utak a pedagógus-továbbképzésben. *Új pedagógiai szemle*, 51, 56-69.

Mező, F. (2010). *Tanulás: diagnosztika és fejlesztés az IPOO-modell alapján*. Debrecen: Kocka Kör – Tehetségvadász Stúdió.

Rajnai, J. (2012). Lehet másképp?! – avagy pedagógiai alternatívák a hátrányos helyzetű roma fiatalok nevelésében. *Új pedagógiai szemle*, 62, 54-75.

Réger, Z. (2001). Cigánygyerekek nyelvi problémái és iskolai esélyei. In Andor, M. (szerk.), *Romák és oktatás*, Pécs: Iskolakultúra. 85-91

SZERZŐI NYILATKOZAT

Alulírott Szerzők kijelentjük, hogy A Zambó 1900-modelljének szociálpedagógiai vonatkozásai című kéziratunk plágiummentes, saját szellemi termék.

A Szerzői jogokat fenntartjuk, a tanulmány közlési jogát a K+F Stúdió Kft-nek (a továbbiakban röviden: Szerkesztőségnek), illetve az általa felkért kiadónak, folyóiratnak megadjuk. Tudomásul vesszük, hogy a közlési jog megadásának visszavonására a megjelenést követően nincs lehetőség.

Tudomásul vesszük, hogy Szerzői jogdíj, vagy bármilyen más jogdíj tanulmányunk elkészítéséért, közléséért nem jár.

A Szerzők hozzájárulnak ahhoz, hogy nem maradnak anonimek, s nevük, illetve az első Szerző e-mail címe megjelenik a tanulmány címsora alatt.

A Szerzők tudomásul veszik, hogy több szerző esetén a Szerkesztőség az első Szerzővel tartja a tanulmány megjelentetése során a szakmai kapcsolatot.

A Szerző (több Szerző esetén: az első Szerző) jogi felelősséget vállal a megjelent művel kapcsolatban – legyen szó plágium gyanújáról, a Lektorok nevének nem engedélyezett használatáról vagy üzleti titkokat, magánérdeket, adatvédelmet, személyiségi jogokat sértő tartalmak közléséről.

A Szerzők tudomásul veszik, hogy jelen szerzői nyilatkozat valamennyi szerző által aláírt példányát elektronikusan a Szerkesztőség számára el kell juttatniuk a kézirat leadásával egy időben, annak utolsó előtti oldalába illesztett képként (ez a nyilatkozat nem fog megjelenni, az archiváláshoz ugyanakkor szükséges).

A Szerzők tudomásul veszik, hogy két min. PhD fokozattal rendelkező szakmai Lektort fel kell kérniük, s kéziratuk benyújtásával egy időben e két szakmai Lektor aláírásával ellátott lektori nyilatkozatot is el kell juttatniuk a Szerkesztőségbe e tanulmány utolsó oldalába, képként beágyazva. E két lektor neve meg fog jelenni a tanulmány címsora alatt, de a nyilatkozatuk nem – az az archiváláshoz szükséges).

Dátum: 2017. év 02. hónap 24. nap

Szerzők neve olvashatóan:

CSÖRK CINTIA

Aláírás:

Csörk Cintia

E-mail:

csorkcintia@gmail.com

LEKTORI NYILATKOZAT

a(z) CSDK CINTIA szerzők által alkotott
A TANULÁS IPÓO-MODELLEIÉK SZOCIALPEDAGOGIAI VONATKOZÁSAI
című kézirat megjelenését javasoljuk.

Indoklás: e tanulmányt témaválasztásában eléggé aktuálisnak, eredetinek, szakirodalmi feldolgozottságát tekintve megalapozottnak, elméleti és kutatási szempontból is megjelenésre méltónak találtuk. Nem állítjuk ugyan, hogy nem lehetett volna más tartalmakat (például problémafelvetéseket, elméleti alapokat, kutatási kérdéseket, hipotéziseket, mintaválasztási és módszertani eljárásokat, adatelemzést, eredményközlési és interpretálási megoldásokat, szakirodalmi forrásokat stb.) közzétenni, de azzal egyetértünk, hogy az alábbiakban közölt mű olyan értékeket tartalmaz, amely szakmai érdeklődésre, továbbgondolásra számot tarthat. Plágiumra utaló jelet nem észleltünk.

Kijelentjük, hogy az alábbiakban olvasható lektori feltételeit* megismertük, elfogadtuk.

Szerző(k) által felkért Lektorok:

1. Lektor neve: <u>DR. GORTKA-RAV ERZSÉBET</u>	2. Lektor neve: <u>DR. RABAI BOGA VERONIKA</u>
Munkahelye: <u>DEBRECENI EGYETEM</u>	Munkahelye: <u>DEBRECENI EGYETEM</u>
E-mail: <u>gortka.ra@p.elmiskolc.hu</u>	E-mail: <u>bocsi.ven@gnail.com</u>
Aláírás: <u>[Signature]</u>	Aláírás: <u>[Signature]</u>
Kelt: <u>2017. február 24.</u>	Kelt: <u>2017. február 24.</u>

Tisztelt Szerző! A fenti adatok kitöltése, aláírása után a Lektori nyilatkozatot beszkenelt képét a kézirat utolsó oldalába illessze be!

*Lektori feltételek:

- Lektorként tudomásul vesszük, hogy:
 - a) a Szerkesztőség kizárólag a szakmai és formai lektorálás alapján javasolt kéziratok megjelentetését vállalja. Minden beküldött kéziratot négy Lektor bírál el, s mindannyiuk közlésre irányuló támogató nyilatkozata szükséges ahhoz, hogy a mű megjelenhessen a lapban.
 - b) két szakmai Lektort a Szerző kér fel. E Lektorok legalább PhD fokozattal rendelkeznek (ettől csak akkor lehet eltérni, ha a téma interdiszciplináris jellege nem teszi lehetővé a tudományos fokozatra vonatkozó kritérium érvényesülését). E szakmai Lektorok a Szerzőt szakmai kritikáikkal, javaslataikkal (akár mentori, témavezetői attitűddel) segítsék abban, hogy a kézirat tudományos igényű, közönség elé tárható változata létrejöhessen! *E két Lektor jelen nyilatkozatot csak azután írja alá, hogy a megjelenésre váró művet a Szerzők neki bemutatták, s azt Lektorként a Szerkesztőségbe történő beküldésre alkalmasnak találták!*
 - c) két anonim Lektort a Szerkesztőség jelöl ki, mely Lektorokra hárul a 1.b) pontban jelzettekén túl a formai követelményeinek való megfelelés ellenőrzése is.
- A Lektorok hozzájárulnak ahhoz, hogy sem a Szerző, sem a Szerkesztőség, sem az Olvasók számára nem maradnak anonimek, s nevük, tudományos fokozatuk, munkahelyük neve megjelenik a közlésre kerülő műben is. A lektorok nevük közlésének engedélyezésével egyben szakmai garanciát vállalnak arra, hogy a megjelenésre javasolt kéziratot valóban ismerik.
- A Lektoroknak a Szerkesztőség felé nem kell külön lektori véleményt írniuk, amennyiben a lektori nyilatkozat indoklás részében leírtakkal egyetértenek. Ellenkező esetben ne írják alá a nyilatkozatot, hanem közöljék módosítási javaslataikat a Szerzőkkel, s kérjék a kézirat lektori véleményben közöltek szerinti átdolgozását!
- A Szerkesztőség és az általa felkért Kiadó nem tartozik anyagi vagy természetbeni díjazással a kéziratot alkotó szerzőknek, lektoroknak, esetlegesen bevont illusztrátoroknak, szöveggondozóknak, vagy más közreműködőknek (ez nem zárja ki, hogy támogatások elnyerése esetén a Szerkesztőség nem honorálhatja a közreműködők tevékenységét, illetve hogy megfelelő anyagi források rendelkezésre állása esetén ne adhatna megbízást célfeladatok teljesítésére). A szerzők, lektorok, egyéb közreműködők nem tartoznak anyagi vagy természetbeni díjazással a Szerkesztőségének, illetve a Kiadónak a kézirattal kapcsolatos alkotó, lektori munkát illetően.